

# KARADAĞ PAZAR BİLGİLERİ



**T.C.  
Ticaret Bakanlığı  
Dış Temsilcilikler ve Uluslararası Etkinlikler  
Genel M¼d¼rl¼đ¼  
2020**

## İçindekiler

1.	DIŞ TİCARET POLİTİKASI VE UYGULAMALARI .....	2
2.	PAZARIN ÖZELLİKLERİ .....	6
3.	ÖNEMLİ SEKTÖRLER .....	7
4.	PAZARDA DİKKAT EDİLMESİ GEREKEN HUSUSLAR VE DİĞER BİLGİLER.....	10
5.	ŞİRKET KURULUŞU VE İŞ YAPMA İLE İLGİLİ BİLGİLER .....	20

# 1. DIŞ TİCARET POLİTİKASI VE UYGULAMALARI

## Dış Ticaret Politikası

Karadağ'ın dış ticaret politikası, liberal ekonomi çerçevesinde, Batı ile ilişkileri geliştirme ve AB'ye üyelik hedefleri doğrultusunda Őekillenmektedir.

Karadağ 2006 yılı Mayıs ayında bağımsızlığını kazandıktan sonra, Batı ile ilişkilerini geliştirmeye yönelmiŐ, bu amaçla serbest piyasa ekonomisinin gereklerinin yerine getirilmesi ve buna uygun mevzuat deđiŐikliklerin yapılması çabaları, Ülkenin dış ticaret politikasına da yansımıŐtır. Ülke halen IMF, WTO gibi çok sayıda uluslararası kuruluş ve örgütün üyesidir. Karadağ ayrıca Avrupa Birliği'ne üyelik başvurusunda bulunmuŐ olup, dış ticaret politikalarını bu yönde geliŐtirmektedir. Karadağ'ın, AB ülkeleri, EFTA ülkeleri, CEFTA ülkeleri, Türkiye, Rusya ve Ukrayna ile Serbest Ticaret AnlaŐmaları bulunmaktadır.

Dış Ticaret Kanununa göre (Resmi Gazete, No. 28/04, 37/07 ve No. 73/10, 01/14, 14/14, 057/14) malın ithalatı ve ihracatına yönelik Kontrol listesi hakkında Karar (Resmi Gazete, No. 022/14, 38/15, 29/16, 62/16) kabul edilmiş olup, izin rejimine tabi tutulan ürün listesi belirlenmiştir.

Gümrük Kanunu:

(<http://www.upravacarina.gov.me/ResourceManađer/FileDownload.aspx?rid=176133&rType=2&file=THE%20CUSTOMS%20LAW.pdf>)

Gümrük Tarife Kanunu: (<http://www.mipa.co.me/files/documents/Law%20on%20Custom%20Tariff.pdf>)

Serbest Bölgeler Kanunu:

(<http://www.poreskauprava.gov.me/ResourceManađer/FileDownload.aspx?rid=320697&rType=2&file=Law%20of%20the%20Free%20Zones.pdf>)

Yabancı Yatırımlar Kanunu: (<http://www.mipa.co.me/files/documents/1470740050-law%20on%20business%20organization.pdf>)

Şirketler Hukuku:

<http://www.mipa.co.me/files/documents/1470740050-law%20on%20business%20organization.pdf>

## İthalat Rejimi

İthal edilen hammaddelerden ihracat için son ürün elde edilecekse, hammadde ithalatı gümrük vergisinden muaftır. Bunun için yetkili gümrük otoritesinden izin alınmalıdır.

Yabancı yatırımcı olarak ekipman ithalatında gümrük vergisi ödenmemekle beraber, KDV ödenmesi zorunludur. Yetkili gümrük otoritesine başvurularak onay alınmalıdır.

## **İhracat Rejimi**

İhraç edilen ürünlerden herhangi bir gümrük vergisi alınmamakta, ancak KDV kanununa göre %0 KDV ödenmelidir. Bu, hammaddeler için KDV ödenmekte ve son ürün ihraç edilirken KDV ödenmemekte demektir.

Ayrıca, ihraç edilen ürünün hammaddesi için ödenen KDV' geri alınabilmektedir.

## **Gümrük Tarifeleri**

Karadağ küçük fakat açık bir ekonomiye sahiptir. Ticaret politikasının temeli düşük gümrük vergileri ve tarife dışı engellerin mevcut olmaması ile özetlenebilir. Gümrük uygulamaları AB ile uyumludur.

Gümrük vergileri Gümrük Vergileri Kanununda düzenlenmiştir. Vergiler %0 ile %30 arasında değişmektedir. Ticari olmayan amaçlarla ithal edilen mallara %5 oranında vergi uygulanmaktadır.

Daha detaylı bilgi için Karadağ Gümrük İdaresi: <http://www.gov.me/>

## **İç Vergiler**

Ülkede yerel üretim ve yatırım teşvik edilmiş, vergi sistemi AB direktifleri ve uluslararası standartlara uygun olarak düzenlenerek basit, etkin ve uygulaması kolay bir sistem haline getirilmiştir.

Genel KDV oranı %21 olup, azaltılmış KDV oranı ise %7 (turizm dahil çeşitli hizmetlere uygulanan oran) olarak uygulanmaktadır.

Gelir Vergisi oranı; gelir miktarına göre %9 veya %11, Kurumlar Vergisi oranı %9'dur.

## **Ürün Standartları ile İlgili Uygulamalar**

Ülkede ürün standartları ile ilgili uygulamaları Karadağ Standardizasyon Enstitüsü takip etmektedir (Standardizasyon hakkında Mevzuat Resmi Gazete, No.13/08, [www.isme.me](http://www.isme.me)).

Helal sertifikası konusunda Ülkede ilgili kurum Gıda Güvenliği, Veterinerlik ve Bitki Sağlığı İdaresi'dir.

## **Test Etme, Muayene ve Belgelendirme**

Karadağ Ekonomi Bakanlığı, teknik düzenlemeler ile ilgili karar veren çalışmayı koordine etmektedir ([www.mek.gov.me](http://www.mek.gov.me)). Farklı ürün grupları için teknik düzenlemelere ilişkin bilgelere, ilgili Bakanlıkların internet sitesinden ulaşılabilir.

Teftiş İşleri İdaresi ([www.uip.gov.me](http://www.uip.gov.me)) bünyesinde oluşturulan Teftiş Kurulları, farklı ürün grupları üzerinde piyasa denetimini uygulamaktadır (Denetime tabi tutulan ürün gruplarının belirlenmesi ile ilgili Karar, Resmi Gazete, No.20/15). Piyasa Teftişi, ([www.ti.gov.me](http://www.ti.gov.me)) tehlikeli ürünler hakkında hızlı bilgi alışverişi sistemini de içermektedir.

Diğer yetkili kurumlar; Karadağ Ulaştırma ve Denizcilik Bakanlığı ([www.msp.gov.me](http://www.msp.gov.me)) ve Karadağ İçişleri Bakanlığı'dır ([www.mup.gov.m](http://www.mup.gov.m)).

## Uygunluk Değerlendirme

Yabancı uygunluk değerlendirme kuruluşları tarafından verilen belgeler ve yurtdişında verilen uygunluk işaretleri kabul gören uluslararası anlaşmalarına göre düzenlendiği takdirde, Karadağ'da da söz konusu belgeler/ işaretler kabul edilmektedir.

Karadağ Akreditasyon Kurumu: [www.akreditacija.me](http://www.akreditacija.me)

Akreditasyon hakkında Mevzuat: Resmi Gazete, No. 54/09 ([www.akreditacija.me](http://www.akreditacija.me))

Uygunluk Değerlendirmesi ve Teknik Gereklilikler Kanunu: Resmi Gazete, No. 53/11),

Genel Ürün Güvenliği Kanunu: Resmi Gazete, No. 45/14

Ürünlerin Piyasa Gözetimi ve Denetimine Dair Kanun: Resmi Gazete, No. 33/14).

Teftiş İşleri Müdürlüğü: [www.uip.gov.me](http://www.uip.gov.me)

Karadağ'da kamu alımları düzenlemelerinin yanı sıra ürün güvenliği düzenlemeleri de, Avrupa direktifleri uyarınca düzenlenmektedir. Yani, Avrupa direktifleri uyarınca düzenlenen kamu alımları şartnamelerinde belirtilen belgeler hariç herhangi bir belge istenmemektedir.

Piyasaya sürülmeden önce, ithal edilecek gıda dişi ürünlerin kontrolü gümrük yetkilisi tarafından, Ürünlerin Piyasa Gözetimi ve Denetimine Dair Kanun uyarınca (Resmi Gazete, No. 33/14) yapılmaktadır.

Deterjan ve kozmetik ürünlerinin ithalat denetimi Sağlık Teftişi tarafından yapılmaktadır.

İç piyasada bulunan ürünlerin denetiminden sorumlu kurumlar Teftiş İşleri İdaresi, Ulaştırma ve Denizcilik Bakanlığı ve Karadağ İçişleri Bakanlığı'dır.

Denetime tabi tutulan ürün gruplarının belirlenmesi ile ilgili Karar (Resmi Gazete, No. 20/15) ve diğer uygun Kanunlar uyarınca, denetime tabi tutulacak ürün gruplarının listesi oluşturulmuş (düşük voltajlı elektrik ekipmanlar, makinalar, basınç altında olan ekipmanlar, inşaat ürünleri, oyuncaklar, tıbbi ürünleri vs.) ve denetimi yapan teftiş mercileri belirlenmiştir.

Teftiş Denetimi Kanunu (Resmi Gazete, No. 39/03, "Karadağ Resmi Gazete", No. 76/09, 57/11, 18/14, 11/15, 52/16) ve Ürünlerin Piyasa Gözetimi ve Denetimine Dair Kanun (Resmi Gazete, No. 33/14) uyarınca denetimin uygulanması ve önlemlerin alması hakkında genel

kurallar belirlenmiştir. Risk seviyesine bağılı olarak (Ürünlerin Piyasa Gözetimi ve Denetimine Dair Kanun'un 19. maddesi) uyumsuzlukların ortadan kaldırılması, malın toplatılması, geri çekilmesi ve imha edilmesi gibi önlemler alınmaktadır.

Genel Ürün Güvenliğı Kanunu (Resmi Gazete, No. 45/14), Uygunluk Değerlendirmesi ve Teknik Gereklilikler Kanunu (Resmi Gazete, No. 53/11), Bitki Besin Maddeleri Kanunu (Resmi Gazete, No. 48/07, 76/08, 73/10 ve 40/11) ve diğer kanunlarla, ürün güvenliğı ve uygunluğu alanlarındaki ihlaller için cezalar belirlenmiştir.

Daha ayrıntılı bilgilere Teftiş İşleri İdaresi ([www.uip.gov.me](http://www.uip.gov.me)) ve Piyasa Teftişi kurumunun ([www.ti.gov.me](http://www.ti.gov.me)) internet sitelerinden ulaşılabilmektedir.

## **Teknik Engeller**

Karadağ tarafından diş ticarete uygulanmakta olan teknik engeller hakkında bilgiye [www.teknikenqel.gov.tr](http://www.teknikenqel.gov.tr) sitesinden erişilebilmektedir.

Ticarette Teknik Engeller web sitesi, kullanıcıların teknik engeller alanında yararlanacağı ve etkin olarak kullanacağı temel bir platform olarak yapılandırılmıştır. Bu çerçevede, söz konusu siteden ülkeler itibariyle ticarete teknik engeller uygulamaları hakkında bilgi sahibi olunabilmekte, ülkelerin mevzuat ve uygulamaları hakkında Bakanlığımızdan bilgi talep edilebilmekte ve ihracatta karşılaşılan teknik engeller interaktif olarak Bakanlığımıza bildirilebilmektedir. Söz konusu siteye ücretsiz olarak üye olunabilmektedir. Sitenin üyelerine ilgilendikleri ülke ve ürün gruplarına ilişkin düzenlemeler günlük olarak e-posta ile gönderilmektedir.

## 2. PAZARIN ÖZELLİKLERİ

### Tüketici Tercihleri

Karadağ tüketicisinin alışkanlıklarını bilmeden, bu pazarda gerçekleştirilecek faaliyetlerde etkin rol olmak mümkün değildir. Bu sebeple, daha çok muhafazakâr olduğu gözlemlenen tüketim alışkanlıklarının dikkate alınması ve söz konusu alışkanlıkların çerçevesindeki ürünler ile pazara girmek hedeflenmelidir.

Karadağ halkının yeni, modern, niş ve estetik açıdan iyi olan ürünlere ilgisi büyüktür. Bu bilgi hemen hemen her sektör için geçerlidir.

### Satış Teknikleri ve Satışı Etkileyen Faktörler

Karadağ pazarı az nüfuslu bir kitleden oluşması bakımından ticaret ve yatırımda sürdürülebilirlik çok önemlidir. Pazara tutunamayan, az ilgi gören bir ürünün gerekli tanıtım faaliyetleri ile desteklenmesi elzemdir.

Yazılı ve görsel medya, sosyal medya kanalları pazarda çok etkilidir. Toplumun tüm kesimlerine ulaşılması hedeflenmeli, söz konusu dar pazarda müşteri portföyü bu sayede genişletilmelidir. Düşük gelirli halkın, harcama alışkanlıkları iyi izlenmeli, yönelimlerine uygun doğru pazarlama hedefleri belirlenmelidir.

### Kamu İhaleleri

Kamu ihale Müdürlüğü web sayfasına ulaşmak ve kamu alımlarına ilişkin ayrıntılı bilgi <http://www.djn.gov.me/> adresinden alınabilir.

Kamu ihalelerine ilişkin şikayetleri sonuçlandırmakla görevli Kamu İhalelerine İlişkin İşlemleri İzleme Komisyonu'nun web sayfasına (<http://www.kontrola-nabavki.me/enq/>) adresinden ulaşılabilir.

### 3. ÖNEMLİ SEKTÖRLER

#### Tarım

Karadağ'ın ekonomisinde tarım önemli bir yere sahip olup, başlıca tarımsal ihraç ürünleri meyve ve sebzedir.

Karadağ'ın toplam yüzölçümü 13.812 kilometre kare olup, bu yüzölçümün yaklaşık %38'ini (515.798 hektar) tarım alanları kaplamaktadır. Tarım alanlarının %37'si ekilebilir tarım arazisi olup, %65'i özel mülkiyettedir. Ortalama işletme büyüklüğü 5 hektar olup, tarım arazilerinin sadece %12'si başta mısır, buğday ve patates olmak üzere tek yıllık bitkilerin üretimi ile meyve bahçeleri ve üzüm bağlarına ayrılmıştır. Geriye kalan %88 oranındaki tarım arazilerini çayır ve meralar oluşturmaktadır.

Meyve ağaçlarının önemli bir kısmını narenciye ve zeytin ağaçları oluşturmaktadır. Karadağ'da yetişen sebze ve meyveler arasında domates, biber, salatalık, erik, elma, üzüm, narenciye, yaban mersini, orman ürünleri arasında, yenilebilir mantarlar, yabani tıbbi bitkiler sayılabilir.

Karadağ'da tarım esasen sığır, koyun ve keçi başta olmak üzere hayvancılığa dayanmakta, olup, tarımsal üretimin %60'ını oluşturmaktadır.

Ayrıca bal üretimi, balıkçılık ve doğal kaynak suları da Karadağ'ın ekonomisine katkı sağlamaktadır.

Karadağ'da gıda sanayi, özellikle şarapçılık (en önemli ihraç kalemi) ve kısmen de süt sanayi gelişmiştir.

#### Sanayi

Karadağ güçlü çelik ve alüminyum sanayi, kömür madenleri, orman ve ağaç işleme sanayi ile tekstil ve tütün işleme sanayine sahiptir.

Karadağ'ın ana ticari ortağı AB'dir. Karadağ ekonomisinin %85'i özelleştirilmiş olup, ekonominin özelleştirme ve yeniden yapılanma süreci son aşamasındadır.

Ülkede tüm yerli sanayiinin %50'sinden fazlasını imalat sanayi oluşturmakta, bunu elektrik üretimi %44, madencilik ve taş ocakçılığı da %4,7 ile izlemektedir.

Ana metal (%12), eczacılık ürünleri (%9,8), gıda ürünleri (%7), makine ve ekipmanlar (%5), içecek (%3), tütün ve kimya sanayi üretimi, imalat sanayinin en büyük kısmını oluşturmaktadır.



## **Ormancılık**

Orman arazilerinin değeri, korunması, organizasyonu, çeşitliliği, yönetimi ve çevre üzerindeki etkileri açısından Karadağ ormanları Avrupa'nın en iyi ormanları arasında yer almaktadır. Ülkede ormanlık alanların üçte biri üretimde hammadde olarak kullanılabilir. Ülkede ormanlık alanların üçte biri üretimde hammadde olarak kullanılabilir.

Ormanlar 627.168 hektarlık yer kaplamakta ve ülke topraklarının %59 kadarını oluşturmaktadır. Ülkede bulunan ormanlar dağılım ve türlerin çeşitliliği açısından ülkeyi üç bölüme ayrılmaktadır: Akdeniz sahili, yerleşim yerleri ve karasal dağ bölgesi. Gerçek ekonomik getiri üçüncü bölümden sağlanmaktadır.

Ormanlar ve orman arazilerinin %67'si devlete, %33'ü özel sektöre aittir. Karadağ ormanlarında toplam stok 114,7 mil. m3 olarak tahmin edilmektedir. Bunun %41'i iğne yapraklı ağaçlar ve %59'u ise yaprak döken ağaçlardır.

## **Müteahhitlik Hizmetleri**

Karadağ'da müteahhitlik hizmetleri her geçen yıl önemini artırmaktadır. Bu alanda kabul edilen yeni kanunlarla ülkede, kurumsal yapının güçlendirilmesi, AB standartlarıyla uyum sağlanması ve denetim faaliyetlerinin artırılması hedeflenmektedir. Böylece, yerli ve bölgesel altyapı, konut, turizm kompleksleri gibi müteahhitlik projelerine olan ilginin daha da artacağı beklenmektedir.

## **Madencilik**

Karadağ'ın doğal kaynakları arasında boksit, kömür madenleri ve hidroelektrik enerjisini saymak mümkündür.

## **Enerji**

Enerji sektörü, Karadağ'ın büyük bir kullanılmamış potansiyele sahip olduğu stratejik geliştirme konularından birini temsil etmektedir.

Karadağ'daki santrallerin toplam kurulu güç kapasitesi 868 MW'tır. Toplam elektrik üretiminin %76'sı hidroelektrik santrallerden, %24'lük kısmı ise termik santrallerden elde edilmektedir.

Karadağ'ın 2025 yılını hedefleyen enerji geliştirme stratejisi çerçevesinde yer alan hedefler şunlardır:

- Pljevlja () Termo Elektrik Santralinin 225 MW kapasitede ikinci aşama inşaatı,
- Maoce kömür ocağının açılması ve termo elektrik santrali kurulması,

- Moraca akarsuyunun üzerine toplam 238,4 MW gücünde 4 hidro elektrik santrali inşa edilmesi,
- 168 MW gücünde olacak Komarnica hidro elektrik santralinin inşası,
- Küçük hidro santrallerin inşası,
- Yenilenebilir enerji (rüzgar, atık, bioatık, güneş enerjisi) kaynakları oluşturma,
- Enerji verimliliği projeleri oluşturma.

## **Turizm**

Karadağ'ın ekonomisinde turizm önemli bir paya sahiptir ve her sene nüfusunun iki katı turisti ülkede misafir etmektedir. Karadağ'ın 175 mil uzunluğundaki Adriyatik sahili yaz turizmi için, iç kısımlardaki dağlık bölgeler kış turizmi için büyük olanaklar sunmaktadır. Bu nedenle Karadağ, turizmini geliştirmeye yönelik önemli projeler hazırlamış olup, yabancı yatırımcılar için fırsatlar sunmakta, teşvikler vermektedir.

Budva Karadağ'ın en önemli tatil mekanıdır. Becici kumsalları ile ünlü olup, su sporları imkanı vardır. Petrovac ise her yaşta ziyaretçi cezbetmektedir. Tara nehri üzerindeki 82 km. uzunluğundaki kanyon Colorado'daki Grand Kanyon'dan sonra dünyanın en büyük ve en derin kanyonudur. Biogradska Gora Ulusal Parkı Avrupa'daki en bakir ormanlardan biridir. Dört ulusal park Karadağ'ın %7 sini kaplamaktadır. Kotor şehri UNESCO tarafından dünya mirası listesine alınmıştır. Tüm bunlar Karadağ'ı bir turizm ülkesi yapmaktadır.

#### **4. PAZARDA DİKKAT EDİLMESİ GEREKEN HUSUSLAR VE DİĞER BİLGİLER**

Karadağ'ın ekonomisi büyük ölçüde turizm ve hizmetler sektörüne dayalı olup, her türlü tüketim maddesini ve gıda ihtiyacını ithalat yoluyla karşılamak durumundadır.

Sırbistan başta olmak üzere Karadağ'ın dış ticareti komşu ülkeler ile yoğunlaşmış olup, Türkiye'nin bu pazardaki şansı, Türk ürünlerine uygulanan nispeten yüksek gümrük vergileri nedeniyle azalmaktadır.

Karadağ'da küçük ölçekli iş kurma konusunda, iş kurulmadan önce fizibilite yapılması büyük önem arz etmektedir. Zira, az nüfus, düşük ücretler ve kısa turizm sezonu gibi etkenler, turizm sezonu dışında işletmenizin ekonomik beklentilerinin karşılanmasında engel teşkil edebilir. Bu sebeple Karadağ, ekonomik anlamda talep azlığı sebebiyle küçük işletmeler için iş yapması zor olabilecek bir ülke olarak değerlendirilebilir. Ayrıca, iş kurmaya karar vermeden önce birkaç kere ziyaret ederek yerinde inceleme yapılmasında önemli oranda fayda görülmektedir.

Karadağ birçok sektörde ithalata bağımlı, imalat sanayii çok gelişmemiş bir ülkedir. Bu sebeple, sanayi ürünlerine yönelik herhangi bir sektördeki istihdam sağlayıcı yatırım Karadağ ekonomisi ve ülkemiz yurt dışı yatırımları açısından önemli bir kazanım olacaktır.

##### **Karadağ'da Yatırım ve İş Ortamına İlişkin Olumsuz Hususlar**

- Yeni ülke olmasından dolayı standartların tam oturmamış olması,
- Küçük bir pazar olması,
- Özellikle karayolu altyapısında yaşanan Bölgesel gelişmişlik farklılıkları,
- Esnek olmayan, Bölgeye göre pahalı olan işgücü,
- Sektörel teknolojilerde ve yeni teknolojilerde gelişmelerin yetersiz kalması,
- İnşaat ve özelleştirme konularında daha net bir prosedüre sahip olunmaması,
- KDV düzenlemelerinde karşılaşılabilen olumsuzluklar,
- Yabancı Yatırımcılar için Vergi Kanununun yeniden düzenlenmesi ihtiyacı,
- Çifte Vergilendirmenin Önlenmesi Anlaşması'nın uygulanmasında karşılaşılabilen sorunlar,
- Banka ve para aktarma faaliyetlerinin yavaş olması, finansal işlemlerin geliştirilmesi gereği,
- İnşaat izinlerinde sıkıntılar olabilmesi,
- Kalifiye eleman bulmada ve yabancı işçi getirmede yaşanan zorluklar,
- Açılan ihalelerde gereksiz şartların yer alması.

##### **Karadağ'da Yatırım ve İş Ortamına İlişkin Olumlu Hususlar**

- Genç ve dinamik bir ülke olması,
- İstikrarlı ve güvenli olması,
- Gelişmiş telekomünikasyon altyapısı,
- Eğitimli insan gücü,
- Yasalar karşısında yabancı firmaların yerli firmalar ile eşit olması,

- Bölgesel iş için merkez ülke olabilmesi,
- Turistik bir ülke olması,
- Organik tarım açısından çok elverişli bir ülke olması,
- Vergilerin ( Kurumlar vergisi, KDV, gelir vergisi) bölgenin diğer ülkelerine göre daha düşük olması, (kurumlar vergisi % 9, KDV % 21),
- AB ülkeleri, EFTA ülkeleri, CEFTA ülkeleri, Türkiye, Rusya, Ukrayna ile Serbest Ticaret Anlaşmalarının olması,
- Konum itibari ile Avrupa'ya kara, hava ve deniz yolu ile bağlı olması,
- Haftada 7 gün İstanbul - Podgorica direk uçak seferleri,
- Türkiye'ye mesafe olarak yakınlığı (İstanbul-Karadağ uçak ile 75 dakika),
- Avrupa'ya coğrafi ve kültürel yakınlık.

## **İş Kültürü**

Karadağlılar rahatına düşkün bir halk olarak bilinmekte, ülke bu konuyu kendi turistik ürünlerinde dahi espri unsuru olarak kullanmaktadır. Bu durum, ticarete ve ülkede yapılacak yatırımlarda da önemli bir etken olarak belirmektedir.

Ticarete risk almak istemeyen Karadağlı şirketlerin birçoğu kendi dillerinde iletişim kurarak ticari bağlantı yapmayı tercih etmektedir. Bu durum, ülkenin genellikle eski Yugoslavya coğrafyasında yer alan ve aynı dili konuşan ülkeler ile ticaret yapmasına sebep olmaktadır. Bu konu, ülkemiz firmaları açısından bir dezavantaj olmakla birlikte, Karadağca (Sırpça/Boşnakça) yapılacak ticari teklifler ülkemiz firmaların 3. Ülke firmaları önünde daha avantajlı olmalarını sağlayacaktır.

## **Para Kullanımı**

1 Ocak 2002'den bu yana resmi para birimi Avrodur.

## **Pasaport ve Vize İşlemleri**

Yabancı uyruklu bir kişi Karadağ'da C tipi vizeyle 180 gün içinde toplam 90 güne kadar konaklayabilir.

Türk vatandaşları, iki ülke arasında imzalanan vize muafiyeti anlaşması çerçevesinde, Karadağ'a yapacakları seyahatlerde, son 180 gün içerisinde kalış süresi toplam 90 günü geçmemek kaydıyla vizeden muafittir.

90 gün Karadağ'da kalan yabancı uyruklu ve Türk vatandaşı, ülkeye ilk giriş gününden itibaren 180 günlük bir süre sonunda Karadağ'a tekrar girebilir ve kalabilir.

Karadağ'da otel, motel veya hostel gibi yerler dışında kendi imkanlarıyla konaklayacak kişiler, Karadağ'a geldiklerini bir gün içinde buldukları bölgedeki "Tourism Information" ofislerine bildirmekle yükümlüdürler. Aksi takdirde, para cezasına çarptırılabilirler.

Karadağ Schengen Anlaşmasına taraf değildir. Karadağ makamları tarafından verilen vize veya geçici/sürekli oturma izinleri ile Schengen ülkelerine seyahat edilemez (Ayrıntılı bilgi için: <http://www.mup.gov.me/biblioteka/zakoni?alphabet=lat>).

90 günlük konaklama hakkı aşağıdaki hususlardan birinin gerçekleşmesi ile iptal edilebilir:

- 1) Karadağ'daki Yabancılar Kanunu ile öngörülen giriş ve konaklama şartları yerine getirilmez ise,
- 2) Ulusal veya iç güvenlik mülahazaları el vermez ise,
- 3) Ülkeye giriş durumunu ve ülkedeki 90 günlük kalışını gerekçelendiremez ise,
- 4) Yasadışı bir konaklama nedeniyle, bir uluslararası anlaşmaya istinaden Karadağ'a geri gönderildi (geri kabul/sınırdışı) ise,
- 5) Ülkede kalış amacının farklı olduğuna ilişkin şüpheler mevcut ise,
- 6) Mahkeme tarafından mali ve yasal yükümlülüklerini yerine getirmediğine ilişkin kesin hüküm verilmiş ise.

Yukarıdaki koşullar oluştuğu takdirde, Karadağ emniyet makamları konaklama izninin iptaline karar verir ve söz konusu kararda yabancıнын ülkeden ayrılması gereken süreyi belirtir. Yabancıнын ülkeden ayrılmasının yanı sıra, Karadağ'a girişine de yasak getirilebilir. Giriş yasağı süresi 1 ay ile 1 yıl arasında değişebilir ve Karadağ'dan ayrılış gününü müteakiben başlar.

Kararın alındığı tarihten itibaren 8 gün içinde itiraz hakkı mevcuttur. İtiraz, kararın uygulanmasını etkilemez.

### **Resmi Tatiller ve Çalışma Saatleri**

1 Ocak yeni yıl, 7 Ocak Noel ( Ortodoks ), 17 Nisan Paskalya Tatili ( Ortodoks), 1-2 Mayıs İşçi Bayramı, 21-22 Mayıs Bağımsızlık Günü, 13 Temmuz Karadağ Milli Günü

Çalışma saatleri genel olarak Pazartesi - Cuma 07.00-15.00 arasındadır.

### **Yerel Saat**

Karadağ'da yerel saat, GMT'den bir saat ileridedir.

### **Kullanılan Lisan**

Karadağ'ın resmi dili Karadağcadır (Montenegrin). Karadağ'da konuşulan diller %43'ü Sırpça, %5'i Boşnakça, % 5'i Arnavutça, %0,5'i Hırvatça ve %37'si resmi dil olan Karadağca'dır.

## Diğer Bilgiler

**Karadağ Firma Bilgi Kaynakları:** [www.portal-crnaqora.com](http://www.portal-crnaqora.com) ; [www.madeinmontenegro.com](http://www.madeinmontenegro.com)

### **Karadağ Gümrük Vergileri ve Diğer Vergi Oranları:**

(<http://taric.carina.co.me/TariCG/public/Sections.jsp>) (ilgili vergiler, Karadağ ile Türkiye arasında imzalanan Serbest Ticaret Anlaşmasının ilgili yılında ödenmesi gereken vergi oranlarını göstermektedir).

**Karadağ'da Yatırımlara Verilen Teşvikler:** (<http://www.mek.gov.me/en/news/173243/Ministry-of-Economy-of-Montenegro-published-brochure-business-stimulating-programs.html>) ; (<http://www.bizniszona.me/>) ve (<http://investmentlocations.me/en/>)

### **İşadamları İçin Avukatlık ve Danışmanlık Hizmeti Veren Kurumlar:**

[http://www.advokatskakomora.me/advokati\\_po\\_opstinama.html](http://www.advokatskakomora.me/advokati_po_opstinama.html) (Ayrıca, T.C. Podgoritsa Ticaret Müşavirliği tarafından hazırlanan liste kurumsal eposta adresinden iletilen talepler çerçevesinde paylaşılabilir).

### **Karadağ'da Bulunan Ticaret Odası ve Diğer Ticari Kuruluşlar**

Karadağ Ticaret Odası: <http://www.privrednakomora.me/> ; [pkcg@pkcg.org](mailto:pkcg@pkcg.org)

Karadağ İşverenler Birliği: <http://www.poslodavci.org/> ; [office@poslodavci.org](mailto:office@poslodavci.org)

Montenegro Business Alliance: <http://www.visit-mba.me/> ; [mbapg@t-com.me](mailto:mbapg@t-com.me)

Ulcinj Business Association: <http://www.visit-mba.me/> ; [uba@t-com.me](mailto:uba@t-com.me)

Bar Belediyesi İş İnsanları Derneği: <http://www.udruzenjeprivrednikabar.com/> ; [udruzenjeprivrednikabar@t-com.me](mailto:udruzenjeprivrednikabar@t-com.me)

**Not:** Karadağlı firmalarla iletişime geçerken bir tercüme bürosundan destek alarak Karadağca (Sırpça/Boşnakça) yazışma yapılması, iletilen epostalara geri dönüş alınması konusunda daha etkili olacaktır.

## **YARARLI ADRESLER:**

### **Bakanlıklar:**

KARADAĞ CUMHURİYETİ DEVLET BAŞKANLIĞI  
PRESIDENT OF THE REPUBLIC OF MONTENEGRO  
81000 Podgorica, Bulevar Sv. Petra Cetinjskog br.12  
Tel: +382 20 242 388  
Faks: +382 20 246 894  
E-posta: [kabinet@predsjednik.me](mailto:kabinet@predsjednik.me)  
Web-adres: <http://www.predsjudnik.me/>

KARADAĞ MECLİS BAŞKANLIĞI  
PRESIDENT OF THE PARLIAMENT OF THE REPUBLIC OF MONTENEGRO  
81000 Podgorica, Bulevar Sv. Petra Cetinjskog 10  
Tel: +382 20 244 759;  
Faks: +382 20 242 192  
E-posta: [predsjednik@skupstina.me](mailto:predsjednik@skupstina.me)  
Web-adres: <http://www.skupstina.me/>

BAŞBAKANLIK  
81000 Podgorica, Jovana Tomasevica bb  
Tel: +382 20 242 530, 242 388  
Faks: +382 20 242 329  
E-posta: [vanja.janjusevic@gsv.gov.me](mailto:vanja.janjusevic@gsv.gov.me)  
Web-adres: <http://www.predsjudnik.gov.me/>

EKONOMİ VE FİNANSAL SİSTEMİNDEN SORUMLU BAŞBAKAN YARDIMCILIĞI  
DEPUTY PRIME MINISTER FOR ECONOMIC POLICY AND FINANCIAL SYSTEM  
81000 Podgorica, Jovana Tomaševia 2  
Tel: +382 20 482 828  
Faks: +382 20 482 926  
E-posta: [ivona.jovanovic@gsv.gov.me](mailto:ivona.jovanovic@gsv.gov.me)  
Web-adres: <http://www.potpredsjudnikekon.gov.me/>

BÖLGESEL KALKINMADAN SORUMLU BAŞBAKAN YARDIMCILIĞI  
DEPUTY PRIME MINISTER FOR REGIONAL DEVELOPMENT  
81000 Podgorica, Karađorđeva bb,  
Tel: +382 20 482 901  
Faks: +382 20 242 329  
E-posta: [alma.feratovic@gsv.gov.me](mailto:alma.feratovic@gsv.gov.me)  
Web-adres: <http://www.potpredsjudnikregraz.gov.me/>

EKONOMİ BAKANLIĞI  
MINISTRY OF ECONOMY  
81000 Podgorica, Rimski trg broj 46,  
Tel: +382 20 482 255; 234 124;  
Faks: +382 20 234 027;  
E-posta: [mia.zivkovic@mek.gov.me](mailto:mia.zivkovic@mek.gov.me)  
Web-adres: <http://www.mek.gov.me/>

ADALET BAKANLIĞI  
MINISTRY OF JUSTICE  
81000 Podgorica, Vuka Karadžia 3  
Tel: +382 20 407 501  
Faks: +382 20 407 515  
E-posta: [kabinet@mpa.gov.me](mailto:kabinet@mpa.gov.me)  
Web-adres: <http://www.mpa.gov.me/>

MALİYE BAKANLIĞI  
MINISTRY OF FINANCE  
81000 Podgorica Stanka Dragojevia br. 2  
Tel: +382 20 242 835  
Faks: +382 20 224 450

E-posta: [mf@mif.gov.me](mailto:mf@mif.gov.me)  
Web-adres: <http://www.mif.gov.me/>

DIŐIŐLERİ BAKANLIĞI  
MINISTRY OF FOREIGN AFFAIRS  
81000 Podgorica Stanka Dragojevića 2  
Tel: +382 20 416 301  
Faks: +382 20 224 670  
E-posta: [kabinet@mfa.gov.me](mailto:kabinet@mfa.gov.me)  
Web-adres: <http://www.mvp.gov.me/>

KÜLTÜR BAKANLIĞI  
MINISTRY OF CULTURE  
81250 Cetinje, Ulica Njegoševa bb,  
Tel: + 382 41 232 571  
Faks: + 382 41 232 572  
E-posta: [kabinet.kultura@mku.gov.me](mailto:kabinet.kultura@mku.gov.me)  
Web-adres: <http://www.mpa.gov.me/>

SPOR VE GENÇLİK BAKANLIĞI  
MINISTRY OF SPORT AND YOUTH  
81000 Podgorica, Svetlane Kane Radević br. 3  
Tel: +382 20 684 900  
E-posta: [ms@ms.gov.me](mailto:ms@ms.gov.me)  
Web-adres: <http://www.ms.gov.me/>

TARIM VE KIRSAL KALKINMA BAKANLIĞI  
MINISTRY OF AGRICULTURE AND RURAL DEVELOPMENT  
81000 Podgorica, Rimski trg 46  
Tel: +382 20 234 105  
Faks: +382 20 482 109  
E-posta: [kabinet@mpr.gov.me](mailto:kabinet@mpr.gov.me)  
Web-adres: <http://www.minpolj.gov.me/>

BİLİM BAKANLIĞI  
MINISTRY OF SCIENCE  
81000 Podgorica, Rimski trg 46  
Tel: +382 20 482 145  
Faks: +382 20 234 116  
E-posta: [kabinet@mna.gov.me](mailto:kabinet@mna.gov.me)  
Web-adres: <http://www.mna.gov.me/>

EĞİTİM BAKANLIĞI  
MINISTRY OF EDUCATION AND  
81000 Podgorica, Vaka Đurovića b.b.  
Tel: +382 20 410 100  
Faks: +382 20 410 101  
E-posta: [mps@mps.gov.me](mailto:mps@mps.gov.me)  
Web-adres: <http://www.mpin.gov.me/>

İÇİŞLERİ BAKANLIĞI  
MINISTRY OF INTERIOR AFFAIRS



81000 Podgorica, Bul. Svetog Petra Cetinjskog 22.  
Tel: +382 20 241 590  
Faks: +382 20 246 779  
E-posta: [kabinet@mup.gov.me](mailto:kabinet@mup.gov.me)  
Web-adres: <http://www.mup.gov.me/>

KAMU YÖNETİMİ BAKANLIĞI  
MINISTRY OF PUBLIC ADMINISTRATION  
81000 Podgorica, Rimski trg br. 45  
Tel: +382 20 241 412;482 131  
Faks:(+382 20 241 790  
E-posta: [kabinet@mju.gov.me](mailto:kabinet@mju.gov.me)  
Web-adres: <http://www.mju.gov.me/>

DENİZCİLİK VE ULAŞTIRMA BAKANLIĞI  
MINISTRY OF MARITIME AFFAIRS AND TRANSPORTATION  
81000 Podgorica, Rimski trg 46  
Tel: +382 20 234 179  
Faks: +382 20 234 331  
E-posta: [kabinet@msp.gov.me](mailto:kabinet@msp.gov.me)  
Web-adres: <http://www.minsaob.gov.me/>

SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA VE TURİZM BAKANLIĞI  
MINISTRY OF TOURISM AND ENVIROMENTAL PROTECTION  
81000 Podgorica, Rimski trg 46  
Tel: +382 20 446 200  
Faks: +382 20 446 215  
E-posta: [milena.mijajlovic@mrt.gov.me](mailto:milena.mijajlovic@mrt.gov.me)  
Web-adres: <http://www.mrt.gov.me/>

SAĞLIK BAKANLIĞI  
MINISTRY OF HEALTH  
81000 Podgorica, Rimski trg 46;  
Tel: +382 78 113 127  
Faks: +382 78 113 128  
E-posta: [kabinet@mzd.gov.me](mailto:kabinet@mzd.gov.me)  
Web-adres: <http://www.mzdravlja.gov.me/>

ÇALIŞMA VE SOSYAL REFAH BAKANLIĞI  
MINISTRY OF LABOR AND SOCIAL WELFARE  
81000 Podgorica, Rimski trg 46;  
Tel: +382 20 482 148  
Faks: +382 20 234 227  
E-posta: [kabinet@mrs.gov.me](mailto:kabinet@mrs.gov.me)  
Web-adres: <http://www.minradiss.gov.me/>

SAVUNMA BAKANLIĞI  
MINISTRY OF DEFENSE  
81000 Podgorica, Jovana Tomaševica 29,  
Tel: +382 20 483 561  
Faks: +382 20 224 702  
E-posta: [kabinet@mod.gov.me](mailto:kabinet@mod.gov.me)

Web-adres: <http://www.mod.gov.me/>

## Finans Kurumları:

MERKEZ BANKASI  
CENTRAL BANK OF MONTENEGRO  
81000 Podgorica, ul Svetog Petra Cetinjskog 7  
Tel: +382 20 665-349  
E-posta: [info@cbcg.me](mailto:info@cbcg.me)  
Web-adres: <https://www.cbcg.me/>

KARADAĞ CUMHURİYETİ MENKUL KIYMETLER KOMİSYONU  
THE SECURITIES COMMISSION OF THE REPUBLIC OF MONTENEGRO  
81000 Podgorica, Kralja Nikole 27a/III  
Tel: +382 20 442 800  
Faks: +382 20 442 810  
E-posta: [info@scmn.me](mailto:info@scmn.me)  
Web-adres: <http://www.scmn.me/>

KARADAĞ BORSASI  
MONTENEGRO STOCK EXCHANGE  
81000 Podgorica, Moskovska 77,  
Tel: +382 20 229 710  
Faks: +382 20 229 711  
E-posta: [info@mnse.me](mailto:info@mnse.me)  
Web sitesi: <http://www.montenegroberza.com/>

## Ajanslar:

KARADAĞ YATIRIMI GELİŞTİRME AJANSI  
MONTENEGRIN INVESTMENT PROMOTION AGENCY  
81000 Podgorica, Kralja Nikole 27,  
Tel: +382 20 203 140;  
Faks: +382 20 203 141  
E-posta: [info@mipa.gov.me](mailto:info@mipa.gov.me)  
Web-adres: <http://www.mipa.co.me>

PODGORİCA İNŞAAT VE GELİŞTİRME AJANSI  
AGENCY FOR CONSTRUCTION AND DEVELOPMENT OF PODGORİCA  
81000 Podgorica, Jovana Tomasevica n.n  
Tel: +382 20 408 700  
E-posta: [dfgz@t-com.me](mailto:dfgz@t-com.me)

ENERJİ DÜZENLEME AJANSI  
ENERGY REGULATORY AGENCY  
81000 Podgorica, Bulevar Svetog Petra Cetinjskog 96  
Tel: +382 20 229 615  
Faks: +382 20 229 755

E-posta: [regagen@t-com.me](mailto:regagen@t-com.me)  
Web-adres: <http://regagen.co.me/>

TELEKOMÜNİKASYON VE POSTA HİZMETLERİ AJANSI  
AGENCY FOR TELECOMMUNICATION AND POSTAL SERVICES  
81000 Podgorica, Bulevar Džordža Vašingtona 56,  
Tel: +382 20 406 704  
Faks: +382 20 406 702  
E-posta: [ekip@ekip.me](mailto:ekip@ekip.me)  
Web-adres: <https://www.ekip.me/>

KİŞİSEL VERİLERİN KORUNMA AJANSI  
AGENCY FOR PERSONAL DATA PROTECTION  
81000 Podgorica, Bulevar Svetog Petra Cetinjskog br. 147,  
Tel / Faks: +382 20 634 883  
E-posta: [azlp@t-com.me](mailto:azlp@t-com.me)  
Web-adres: <http://www.azlp.me/>

ÇEVRE KORUMA AJANSI  
81000 Podgorica, IV Proleterske 19  
Tel: +382 20 446 500  
E-posta: [epamontenegro@gmail.com](mailto:epamontenegro@gmail.com)  
Web-adres: <https://epa.org.me/>

KARADAĞ İSTATİSTİK OFİSİ  
STATİSTICAL OFFICE OF MONTENEGRO  
81000 Podgorica, Cetvrte Proleterske 2  
Tel: +382 20/230-811  
Faks: +382 20/230-814  
E-posta: [contact@monstat.org](mailto:contact@monstat.org)  
Web-adres: <https://www.monstat.org/>

KARADAĞ GÜMRÜK İDARESİ  
MONTENEGRO CUSTOM ADMINISTRATION  
81000 Podgorica, Oktobarske revolucije 128,  
Tel: +382 20 442 000  
Faks: + 382 20 620 459  
E-posta: [pr.sluzba@carina.gov.me](mailto:pr.sluzba@carina.gov.me)  
Web-adres: <http://www.upravacarina.gov.me/>

KARADAĞ VERGİ İDARESİ  
TAX ADMINISTRATION OF MONTENEGRO  
81000 Podgorica, Bulevar Šarla de Gola br. 2  
Tel: +38220-448-114  
Faks: +382 20 448 234  
E-posta: [poreska.uprava@tax.gov.me](mailto:poreska.uprava@tax.gov.me)  
Web-adres: <http://www.poreskauprava.gov.me/>

ÖZELLEŞTİRME VE SERMAYE PROJELERİ KONSEYİ  
THE COUNCIL FOR PRIVATIZATION AND CAPITAL PROJECTS

81000 Podgorica, ul. Karađorđeva bb,  
Tel: +382 20 48 28 93  
Faks: +382 20 48 29 27  
E-posta: [savjetzaprivatizaciju@gsv.gov.me](mailto:savjetzaprivatizaciju@gsv.gov.me)  
Web-adres: <http://www.savjetzaprivatizaciju.me/>

KAMU ALIMLARI MÜDÜRLÜĞÜ  
81000 Podgorica, Ulica Slobode br. 2,  
E-posta: [jelena.jovetic@mif.gov.me](mailto:jelena.jovetic@mif.gov.me)  
Web-adres: <http://www.ujn.gov.me/>

KARADAĞ TİCARET MAHKEMESİ  
COMMERCIAL COURT OF MONTENEGRO  
Podgorica, Cetvrta Proleterska 2  
Tel: +382 20 231 219  
E-posta: [privredni.sud@sudstvo.me](mailto:privredni.sud@sudstvo.me)  
Web-adres: <http://sudovi.me/en/web/pravosudje/psca/c?id=A1E1>

BAR LİMANI  
PORT OF BAR  
85000 Bar, Obala 13.jula bb  
Tel: +382 30 300 400  
Faks: +382 30 300 402  
E-posta: [kabinet@lukabar.me](mailto:kabinet@lukabar.me)  
Web-adres: <https://www.lukabar.me/>

## **Ticaret Odaları ve Birlikleri:**

KARADAĞ TİCARET VE SANAYİ ODASI  
CHAMBER OF ECONOMY OF MONTENEGRO  
Novaka Miloseva 29, 81000 Podgorica  
Tel: +382 20 230 545 / 230 545;  
Faks: +382 20 230 493  
E-posta: [pkcg@pkcg.org](mailto:pkcg@pkcg.org)  
Web-adres: <https://www.privrednakomora.me/>

MONTENEGRO BUSINESS ALLIANCE  
81000 Podgorica, Kralja Nikole 27a/4,  
Tel: +382 20 622 728  
Faks: +382 20 622 928  
E-posta: [mbapg@t-com.me](mailto:mbapg@t-com.me)  
Web-adres: <http://www.visit-mba.me/>

İŞVERENLER BİRLİĞİ  
UNION OF EMPLOYERS  
81000 Podgorica, ul. Cetinjski put br.36 ("Milić" binası)  
Tel/Faks: +382 20 209 250  
E-posta: [office@poslodavci.org](mailto:office@poslodavci.org)  
Web-adres: <https://www.poslodavci.org/>

## 5. ŞİRKET KURULUŞU VE İŞ YAPMA İLE İLGİLİ BİLGİLER

Karadağ'da yabancı ve yerel şirketlere eşit muamele ilkesi uygulanmaktadır. Yabancı yatırımcı tüzel veya gerçek kişi olarak iş yapabilmektedir.

Yabancı Yatırımcılar Kanunu'na göre "yabancı yatırımcı" terimi Karadağ'da yabancı kişi tarafından kurulan ticari işletme veya bir işletmenin sermayesinde %25 yabancı sermaye payı ile kurulan ticari işletme anlamına gelmektedir.

Karadağ'da yatırılan sermayenin limit değeri bulunmamaktadır. Yabancı yatırımcıların Karadağ'da şirket tesisleri, iş yerleri, daire, inşaat alanları gibi gayrimenkul satın alma hakları vardır. Ayrıca, yabancılar bir yerli vatandaşın hakkı olduğu gibi miras yoluyla gayrimenkul üzerinde mülkiyet hakları talep edebilmektedir. Yabancı yatırımcılar ilgi duydukları sektörlerde yatırım yapabilirler. Ayrıca kâr ve temettü dahil olmak üzere tüm gelirlerini transfer edebilirler.

Dünyanın en büyük sigorta şirketlerinden bazıları Karadağ'daki yatırım projelerine garanti vermektedir.

Karadağ resmi makamlarının yayımladığı bilgilere göre, şirket kuruluşu 2-15 gün sürmektedir.

Karadağ'da firmaların kayıtları, Gümrük İdaresi'nin yürüttüğü Karadağ Ticaret Mahkemesinin Merkezi Kayıt Ofisinde yapılmaktadır.

**Şirketler Hukuku:** <http://www.mipa.co.me/files/documents/1470740050-law%20on%20business%20organization.pdf>

### Yurt Dışı Yatırım Ülke Profili:

Karadağ'daki iş ve yatırım ortamı, vergi uygulamaları, uluslararası anlaşmalar, potansiyel sektörler, Karadağ'daki Türk yatırımları, Karadağ'da yatırımlar konusunda ilgili kurum ve kuruluşlar ve faydalı linkler vb. bilgileri içeren ve T.C. Podgoritsa Ticaret Müşavirliği tarafından hazırlanan Yurt Dışı Yatırım Ülke Profili raporuna (<https://ticaret.gov.tr/yurtdisiteskilati/avrupa/karada%C4%9F/ticaret-temsilciliklerimiz/musavir-raporlari>) adresinden ulaşabilirsiniz.

### Karadağ'da Yatırım ve İş Fırsatları Raporu:

Karadağ Devletince 2019 Temmuz itibarıyla güncellenen "Karadağ'da Yatırım ve İş Fırsatları" isimli kapsamlı rapora aşağıdaki linkten ulaşılması mümkündür (raporda sektöre göre hangi kamu kurumunun yetkili olduğu ve iletişim bilgileri de mevcuttur); <https://ticaret.gov.tr/yurtdisiteskilati/avrupa/karada%C4%9F/ticaret-temsilciliklerimiz/musavir-raporlari>

[teskilati/avrupa/karada%C4%9F/ticaret-temsilciliklerimiz/musavir-raporlari](https://ticaret.gov.tr/data/5b8a43355c7495406a2276d1/Montenegro%20Investment%20and%20Business%20Opportunities%20(MIBO)%20July%202019.pdf)  
[https://ticaret.gov.tr/data/5b8a43355c7495406a2276d1/Montenegro%20Investment%20and%20Business%20Opportunities%20\(MIBO\)%20July%202019.pdf](https://ticaret.gov.tr/data/5b8a43355c7495406a2276d1/Montenegro%20Investment%20and%20Business%20Opportunities%20(MIBO)%20July%202019.pdf)

### **Yatırımlara İlişkin Raporlar:**

Karadağ Yatırım Promosyon Ajansı (MIPA) tarafından hazırlanan “Karadağ Ülke Raporu”, “Karadağ’da Yatırım Yapmak için 11 Neden”, “Karadağ’da Yatırım-111 Sıkça Sorulan Sorular” başlıklı 2019 tarihli raporlara (<http://www.mipa.co.me/en/publikacije/>) adresinden ulaşmak mümkündür.

### **Teşvikler:**

Yatırımcıların Karadağ’da yapacağı yatırımlara ilişkin verilen teşviklerin ayrıntıları (<http://www.mek.gov.me/en/news/173243/Ministry-of-Economy-of-Montenegro-published-brochure-business-stimulating-programs.html> ; <http://www.bizniszona.me/> ve <http://investmentlocations.me/en/>) adreslerinde bulunmaktadır.

### **Şirket Türleri**

İşletmeler Hakkında Kanuna göre; Karadağ’da aşağıdaki organizasyon şekilleri altında bir işletme kurulabilir:

- Girişimci,
- Ortaklık Şirketi,
- Limited Ortaklık,
- Anonim Şirket,
- Limited Şirketi
- Yabancı şirketin şubesi.

Karadağ Ticaret Mahkemesinin Merkezi Kayıt Ofisinde Şirket kurmak için gerekli olan belgeler aşağıdaki gibidir:

- Kimlik kartı,
- Tamamlanmış kayıt formu,
- Minimum kuruluş sermayesi – minimum kuruluş sermayesi şartı yoktur,
- 10 € kayıt ücreti.

### **Limited Şirket:**

Limited şirketler en az 1 en çok 30 ortaklı olmak üzere gerçek veya tüzel kişilerce kurulurlar.

Asgari sermaye tutarı 1 Avrodur. Hissedarların sorumluluğu da yatırım yaptıkları tutar ile sınırlıdır. Limited şirkette zorunlu olarak yetkili müdür olmalıdır.

Atanmış müdür şirketi yönetmeye yetkilidir. Müdürler, bir anonim şirketteki yönetim kurulu üyelerine benzer bir pozisyona sahiptir. Anonim şirkette olduğu gibi yönetim kurulu olmak zorunda değildir.

Şirket Kuruluşu için gerekli olan evraklar;

- Kuruluş evrakları
- Şirketin kuruluş kararının sözleşmesi.
- Tamamlanmış kayıt formu;
- 10 € kayıt ücreti.

### **Anonim Şirket:**

Bir veya daha fazla yerli / yabancı bireyler / tüzel kişiler kişilerden oluşur. Maksimum kişi sayısı bakımından herhangi bir kısıtlama bulunmamaktadır. Hissedarların sorumluluğu da yatırım yaptıkları tutar ile sınırlıdır. Anonim Şirkette zorunlu olarak Müdür, Sekreter ve yönetim Kurulu olmak zorundadır.

Şirket Kuruluşu için gerekli olan evraklar;

- Minimum kuruluş sermayesi 25.000 Avro,
- Kuruluş evrakları,
- Yönetim Kurulu, Denetçiler, Sekreter ve Genel Müdür atanmasına ilişkin kararlar,
- Yönetim Kurulu üyelerinin ve yöneticilerin sosyal güvenlik numaraları,
- Tüm Yönetim Kurulu Üyeleri ve Yöneticilerin isimleri,
- Genel Müdür, Denetçiler ve Sekreterlerin isimleri ve adresleri,
- Şirketin yükümlülükleri yerine getirmesine ilişkin imzalı beyan,
- Menkul Kıymetler Komisyonu Kararı,
- Tamamlanmış kayıt formu,
- 10 avro kayıt ücreti.

### **Komandit Şirket:**

Şirket Kuruluşu için gerekli olan evraklar;

- İki veya fazla kişi,
- Minimum kuruluş sermayesi – minimum kuruluş sermayesi şartı yoktur,
- 10 avro kayıt ücreti.

### **Girişimci:**

Şirket Kuruluşu için gerekli olan evraklar;

- Kimlik kartı;
- Tamamlanmış kayıt formu;
- Minimum kuruluş sermayesi şartı yoktur;

- 10 avro kayıt ücreti.

-

**Not:** Konuya ilişkin bütün formlara aşağıdaki linklerden ulaşılabilir;

- <http://www.crps.me/>
- <https://montenegro.eregulations.org/?l=en>
- <https://montenegro.eregulations.org/procedure/23/23?l=en> (prosedür ve formlar-fotoğraflarla anlatım)

### Şirket Kurma Prosedürleri

Karadağ'da bir firma kurulmasının planlanması halinde, sürecin evrakların Karadağca dilinde hazırlanması sebebiyle bir avukatlık/müşavirlik firması yardımı ile yürütülmesi tavsiye edilmektedir. Ayrıca, şirket kuruluşu öncesinde fizibilite çalışmasının iyi yapılması ve mutlaka sözleşme vb. evraklarda açık unsur kalmayacak şekilde tüm detayların mevcut olmasına özen gösterilmesinde fayda bulunmaktadır.

Şirket kurulumu ile ilgili kamuya ödenecek harçlar, işlem süresi, ilgili kamu kurumları ve aşama aşama yapılması gerekenler hakkında detaylı bilgiler içeren linkler aşağıda sunulmaktadır:

- <https://montenegro.eregulations.org/?l=en>
- <http://www.privrednakomora.me/en/how-register-company>
- <http://www.bizniszona.me/en/company-registration-in-montenegro/>
- <http://www.doingbusiness.org/data/exploreeconomies/montenegro#starting-a-business>

**Not:** T.C. Podgoritsa Büyükelçiliğimizce vatandaşlarımızın bilgisine sunulan Karadağ Vatandaşlık Kanunu, oturum ve çalışma izinleri şartları, ekonomik vatandaşlık programı ve yatırım ve şirket kurma konulu raporlar (<http://podgorica.be.mfa.gov.tr/Mission/ShowAnnouncement/354333>) adresinde bulunmakta olup, bilgi edinilmesi önemle rica olunur.

### Şube Açma Prosedürleri

Yabancı şirketler şubeleri aracılığıyla Karadağ'da faaliyetlerini yürütebilir. Şube yabancı bir şirketin ayrılmaz bir parçası değil, ayrı bir tüzel kişilik olarak kabul edilir. Şube adına ve kurucu şirketin hesabına iş faaliyetleri gerçekleştirir.

Şube açma işlemleri için minimum kuruluş sermayesi şartı yoktur, 10 Avro kayıt ücreti istenmektedir.

Bütün formlara aşağıdaki linklerden ulaşılabilir;

- <http://www.crps.me/>
- <https://montenegro.eregulations.org/?l=en>
- <https://montenegro.eregulations.org/procedure/23/23?l=en> (prosedür ve formlar-fotoğraflarla anlatım)



## Sosyal Güvenlik Uygulamaları

Sosyal güvenlik pirimleri yıllık tavan 53,302 Avro olmak koşuluyla, işveren için % 10,3, çalışan için % 24'dür.

## Bankacılık Mevzuatı

Karadağ'da halihazırda faaliyet gösteren 14 banka bulunmaktadır, bunların tümü özel bankalardır: Montenegrin Commercial Bank, Podgoricka Bank Societe Generale, Erste Bank, NLB Montenegro Bank, Commercial Bank Budva, Prva Banka, Hypo-Alpe-Adria Bank, Nova Banka, Universal Capital Bank, Ziraat Bank, Zapad Bank, Lovcen bank and Addico Bank. Atlas Bank ve Invest Bank 2019'da iflas etmiş ve faaliyetlerini durdurmuştur.

Karadağ Merkez Bankası: <https://www.cbcq.me/en/core-functions/supervision/banking-system>

## Vizeler

### Seyahat Vizesi

Umuma Mahsus, Diplomatik, Hizmet ve Hususi Pasaport hamilleri 180 gün içinde 90 günü aşmamak kaydıyla, ülkeye yapacakları seyahatlerinde vizeden muaftır.

Karadağ Schengen Anlaşmasına taraf değildir. Karadağ makamları tarafından verilen vize veya geçici/sürekli oturma izinleri ile Schengen ülkelerine seyahat edilemez (Ayrıntılı bilgi için: <http://www.mup.gov.me/biblioteka/zakoni?alphabet=lat>).

### Çalışma ve Oturma İzinleri

Karadağ'da oturma ve çalışma izni bir yıl süreyle verilmektedir.

Yabancılara verilecek geçici oturma ve çalışma izinlerinin sayısı (yıllık kota), Karadağ'daki işgücü piyasası, göç politikası ve hareketlerine göre belirlenir. Hükümet, her yıl en geç 30 Kasım gününe kadar yabancılara verilecek geçici oturma ve çalışma izni sayısına karar verir. Yıllık kota kapsamında Hükümet, yabancılara istihdam edilebileceği iş alanlarını seçer.

Geçici oturma ve çalışma izni başvuruları yabancı tarafından bizzat ikamet edilen yerde bulunan İçişleri Bakanlığı ofisinde yapılır.

Başvuru sırasında sunulacak belgelerin yeminli bir tercüman tarafından Karadağca'ya çevrilmiş olması gerekmektedir.

Başvuru yapılırken, yabancı fotoğrafı çekilir, parmak izleri ve dijital imzası alınır (12 yaşından küçük çocuklar için parmak izi alınmaz).

Geçici oturma ve çalışma izni, emniyet ve istihbarat birimlerinin başvuru sahibinin Karadağ'ın kamu güvenliğine karşı tehdit oluşturmadığına ilişkin görüş bildirmesinin ardından verilir. İçişleri Bakanlığının başvuru sahibine ilişkin bilgi talebine, talebin yapıldığı günü müteakip 10 gün içerisinde emniyet ve istihbarat birimcilerince yanıt verilmek zorundadır. 10 gün içinde görüş bildirilmediği takdirde, güvenlik açısından tehdit oluşturmadığı kabul edilen yabancı için geçici oturma ve çalışma izni verilir.

Geçici oturma ve çalışma izni, başvurunun yapıldığı tarihten itibaren 40 gün içinde verilir.

Geçici oturma ve çalışma izni başvurusu reddedildiği takdirde, başvurunun reddedildiğinin bildirildiği tarihten itibaren 8 gün içinde karara itiraz edilebilir.

Söz konusu başvurular, kişilerin kendileri tarafından kamu kurumlarına yapılarak, takip edilerek sonuçlandırılabilir. Bir başka ifadeyle, işlemlerin bir danışmanlık firması üzerinden yapılması gerekliliği veya şartı bulunmamaktadır.

Çalışma ve oturma izinleri için gerekli belgeler aşağıda sunulmaktadır:

1. Geçim kaynağını gösterir belge,
2. Karadağ'daki ikamet yerini gösterir belge,
3. Sağlık sigortası,
4. Geçerli pasaport fotokopisi,
5. Adli Sicil Belgesi (Büyükelçiliğimiz Konsolosluk Şubesinden de temin edilmesi mümkündür),
6. İşveren tarafından düzenlenecek, kişinin hangi şartlar altında çalıştırılacağını gösterir belge,
7. İşveren tarafından düzenlenecek, çalıştırılacak kişiye ait her türlü verginin ödenmiş olduğunu gösterir belge,
8. İşverenin veya Karadağ'da şirket kuran kişinin şirket kuruluşunu gösterir belge,
9. Okul diploması (Denklik yapılmış veya denklik için başvuruda bulunduğu dair belge),
10. Karadağ Sağlık Merkezi tarafından alınan sağlık raporu,
11. 65 Avro (başvuru formu ve çalışma/oturma izni adına yatırılması gereken ücret).

Geçici oturma ve çalışma izni aşağıda belirtilen amaç ve durumlarda verilmektedir:

1. Aile birleşimi,
2. Eğitim,
3. Uluslararası öğrenci değişim programlarına veya diğer gençlik programlarına katılım,
4. Uzmanlık ve/veya mesleki yeterlilik eğitimi ya da yabancılar için uygulamalı eğitim,
5. Bilimsel araştırma/çalışmalar,
6. Tedavi,
7. İnsani sebepler,
8. Karadağ'da sahip olunan mülk üzerinde tasarruf hakkını kullanma,

9. Dini hizmet,
10. Avrupa Gönüllü Hizmeti Programına katılım,
11. Vatansız kalma,
12. İş kurma/çalışma,
13. Yasalar ve uluslararası anlaşmalar çerçevesindeki diğer durumlar.

Geçici oturma ve çalışma izni almak için aşağıda belirtilen koşullar istenmektedir:

1. Geçimini sağlayacak yeterli maddi kaynağa sahip olmak,
2. Konaklayacak/ikamet edecek yere sahip olmak,
3. Sağlık sigortasına sahip olmak,
4. Geçerli bir yabancı seyahat belgesine veya kimliğe sahip olmak (verilen belgelerin geçerlilik süresinin öngörülen kalış süresinden en az üç ay fazla olması kaydıyla), veya "vatansız kişi" kimlik belgesine sahip olmak,
5. Karadağ 'a giriş ve Karadağ'da bulunma yasağı konulmamış olmak,
6. Karadağ'da 6 aydan fazla süreli mahkûmiyete yol açacak bir cezaya çarptırılmamak,
7. Kendi ülkesinde, 6 aydan fazla süreli mahkûmiyete yol açacak bir cezaya çarptırılmamış olmak,
8. Kamu güvenliğine karşı tehdit oluşturmamak veya halk sağlığı için tehlike arzeden bir durumu bulunmamak,
9. İzin başvurusunu meşrulaştıran kanıtları sunmak.

Geçici oturma ve çalışma izninin uzatılması için gerekli belgeler aşağıda belirtilmektedir:

1. Geçerli pasaport fotokopisi,
2. İşverenin işçiye karşı bütün sorumluluklarını yerine getirdiğini gösteren belge (Vergi Dairesinden temin edilmektedir),
3. İşverenin yabancıyı belli bir pozisyonda çalışması için, iş sözleşmesinin tüm temel unsurlarını içeren yazılı iş teklifi,
4. Karadağ'da kurulan fiziki veya tüzel kişinin kayıt belgesi (Ekonomik Kurum Tescil Merkezi'nden (CRPS) temin edilmektedir),
5. Karadağ Sağlık Merkezinden alınan sağlık raporu,
6. Adli Sicil Belgesi (T.C. Podgoritsa Büyükelçiliği, Konsolosluk Şubesinden şahsen kimlik belgesi ibrazıyla veya vekaletnameye istinaden temin edilmektedir).

Geçici oturma ve çalışma izninin uzatılmasına yönelik başvuru, iznin geçerlilik süresinin bitiminden en geç 30 gün öncesinde, ikamet yerindeki İçişleri Bakanlığı ofisine bizzat yapılır.

Başvuru sırasında sunulacak belgelerin yeminli bir tercüman tarafından Karadağca'ya çevrilmiş olması gerekmektedir. Parmak izi, fotoğraf ve dijital imzanın alınmasının üzerinden 5 yıl geçmiş ise, bu veriler yeniden toplanır. İzinin uzatılması başvurusunun onaylanması durumunda, bir yıl geçerlilik süresi olan yeni geçici oturma ve çalışma izni verilir.

Geçici oturma ve çalışma izni aşağıda belirtilen koşulların oluşması halinde geçerliliğini kaybetmektedir:

1. Geçerlilik süresi bittiğinde,
2. İzin verilme nedenleri ortadan kalktığında,
3. Geçici ikamet sırasında Karadağ dışında bir yerde 365 günlük dönemde 30 günden fazla kalındığında (evvelce uygulanmayan bu madde, yakında uygulamaya konulacaktır),
4. Karadağ'a girişine ve kalışına engel teşkil eden durumlar tespit edildiğinde (geçersiz veya sahte kimlik/seyahat belgelerinin kullanılması, vize veya oturma izninin olmaması, son 180 gün içinde 90 günden fazla ülkede kalmış olması, kalışı sırasında yeterli maddi kaynağa sahip olmaması veya dönüşü/başka ülkelere gidişi için yeterli maddi kaynağa sahip olmaması, güvenlik sebebiyle başka bir ülkeden sınırdışı edilmiş olması, iç güvenliğe ve halk sağlığına tehlike oluşturması vs.),
5. Yabancı bir ülkeden veya Karadağ'dan sınırdışı edilmesine ilişkin koruyucu bir tedbir alındığında,
6. Geçici oturma iznini, verilmiş gerekçesi dışında kullanıldığında,
7. Aile birleşimi için verilen geçici oturma izninde, anlaşmalı evlilik yaptığı tespit edildiğinde,
8. Daimi ikamet hakkı kazanıldığında.

Yabancı, haklı gerekçelerini (mücbir sebeplerini) polise önceden bildirmiş olması koşuluyla 90 güne kadar Karadağ dışında kalması mümkündür.

Karadağ emniyet makamları, yabancı, geçici oturma izninin geçerliliğinin bitmesi veya yabancı, daimi ikamet hakkı kazanması haricinde yukarıda belirtilen koşulları tespit ettiği takdirde, durumu İçişleri Bakanlığına bildirir. Bunun üzerine, Bakanlık, geçici oturma ve çalışma izninin sonlandırılması kararını verir ve yabancı, 30 gün içinde ülkeyi terk etmesini talep eder. Ayrıca, yabancı, Karadağ'a girişine de yasak getirilebilir. Giriş yasağı süresi 1 ay ile 1 yıl arasında değişebilir ve Karadağ'dan ayrılış günü müteakiben başlar. Kararın alındığı tarihten itibaren 8 gün içinde itiraz hakkı mevcuttur. İtiraz, kararın uygulanmasını etkilemez.

### **Daimi Oturma İzni**

Oturma izinleri yıllık olarak verilmekte, ilgili kişinin mevcut genel şartları taşıyor olması halinde yine senelik olarak uzatılmaktadır. Birer yıllık sürelerle uzatılan izinler, 5 yılın sonunda, müracaat sahiplerinin gerekli koşulları buldurmaları halinde, bu kere, daimi oturma izni olarak tabir edilen 5 yıllık oturma iznine dönüştürülebilmektedir.

Daimi oturma izni başvurusunda bulunabilmek için, yabancı, 5 sene kesintisiz olarak Karadağ'da bulunması gerekmektedir. Yabancı, 5 sene boyunca, toplamda 10 ay veya tek seferde 6 ay Karadağ dışında bulunabilir.

Daimi oturma izni başvurusunda, yabancı, Karadağca bilgisini (sözlü ve yazılı olarak) belgelendirmesi talep edilebilir.

### **Gayrimenkul Satın Alımıyla Geçici Oturma İzni**

Oturma izni almak için edinilecek gayrimenkulün belli bir değerin üzerinde olması şartı bulunmamaktadır.

Gayrimenkul alımı için, geçerli pasaport fotokopisi, adli sicil belgesi ve diploma örnekleri gerekmektedir.

Gayrimenkul edinimiyle geçici oturma izni almak için, oturma ve çalışma izni başvurusu için sunulan evrakın yanı sıra, tapu siciline taşınmazın mülkiyetinin aidiyetini kanıtlayan belgelerin de ibraz edilmesi gerekmektedir.

Aile evleri, kır evleri, villalar, daireler, konaklama tesisleri, konut ve ofis binaları ve iş yerleri gayrimenkul olarak kabul edilir.

Gayrimenkul edinimiyle oturma izni evvelce tüm aile bireyelerine tahsis edilebilirken, kanunda yapılan yeni düzenlemeyle oturma izni mülkün en az yarısına sahip olan kişilere tahsis edilmektedir. Bu durumda, mülkün %50'sine sahip iki hissedarın eşi ve 18 yaş altındaki çocukları 1 yıllık süreyle geçici oturma izni almaya hak kazanmaktadır.

